

*«Det de eide i kraft av troen,
var uendelig mye mer verdt
enn alt det andre de kunne
ha vunnet hvis de oppga den.»*

Bok om koptiske martyrer. Les side 3 og 14-19

Sri Lanka: Tre år etter påsketerrorer kjemper overlevende for livet og trosfriheten **4**

Pastor Ramazan: Siden oktober er 17 kommet til tro **2** | Jostein Ørum: Med hud og hår **12**

Stefanusprisen: Hedrer modig pakistansk kvinne **10** | Ny konsertserie: «Gåten om korset» **22**

stefanus
alliansen

sammen for de forfulgte

MISMOTET FIKK SEG EN OVERRASKELSE

Ramazan Arkan (t.h.) sammen med resten av ledergruppen i Antalya.

Gud ville vise meg hva han syntes om alle de begrensningene som jeg så.

TEKST: RAMAZAN ARKAN
PASTOR I ANTALYA EVANGELISKE KIRKE, TYRKIA

■ **De siste to årene** er vi blitt vant til å ha begrensninger i våre daglige aktiviteter og vårt kirkelige liv og tjeneste. Til tider har det for meg vært ensomt, vanskelig, frustrerende og rett og slett nedslående. Jeg har hatt mange bekymringer.

Jeg så ikke menneskers behov, fordi menigheten ikke kunne møtes. Da restriksjonene endelig ble opphevet sist høst, fikk gudstjenester og andre aktiviteter svakt oppmøte. Jeg var urolig for at menigheten kanskje ikke ville komme tilbake som før pandemien. Vi planla julegudstjenester og juleaktiviteter, men jeg hadde ikke store forhåpninger.

Gud ville vise meg

En dag pratet jeg med en venn. Jeg fortalte ham at det noen ganger også tok motet fra meg at kirken vår ikke tiltrekker seg flere fagfolk, som leger eller advokater. Jeg

har en visjon om at kristendommen skal spre seg blant de høyt utdannede.

Men så fikk begrensningene mine seg en overraskelse! Gud bestemte seg for å vise meg hva han syntes om dem. Bare timer etter at jeg uttrykte min skuffelse over at vi ikke så leger og advokater komme til tro, ga en advokat livet sitt til Kristus i kirken vår!

I juletiden gjennomførte vi fire utadrettede aktiviteter. Over 600 kom. De fikk høre evangeliet og mottok Det nye testamente.

Kommer til tro

Begrensningene jeg hadde sett, fantes ikke på Guds agenda. Siden oktober har 17 mennesker gitt livet sitt til Kristus. Flere og flere deltar i vårt disippelopplæringsprogram. Hver dag kommer ca. ti til kirken for å stille spørsmål om kristendom og tro.

Tyrkia har alvorlige økonomiske og politiske problemer. Mange er blitt desillusjonert av det konservative, islamistiske partiet som sitter ved makten. Folk søker etter noe annerledes og kommer for å prøve ut kristendommen.

Bygger nytt

Her er enda en god nyhet: Vårt tredje kirkested er nå under bygging. Første møte planlegges i september. Da vil vi ha samlinger på tre ulike steder her i byen.

Gud har vært trofast og gjør mer enn vi kunne forvente. Vi er takknemlige, spente og veldig oppmuntret.

Tusen takk for bønnene og støtten. Vi er så takknemlige for oppmuntringer og omtanke fra Stefanusalliansen og deres venner. Vi ber om Guds velsignelse videre i 2022. ■

” Mange er blitt desillusjonert av det konservative, islamistiske partiet som sitter ved makten.

Ramazan Arkan

Magasinet
stefanus

Utgever:
Stefanusalliansen

Adresse:
Trondheimsveien 137,
pb 6603 Rodeløkka,
0502 Oslo

post@stefanus.no

Telefon:
23 40 88 00

Ansv. redaktør:
Johannes Morken
jm@stefanus.no

Redaksjon:
Marianne Haugerud
Birgitte Moe Olsen
Hilde Skaar Vollebæk

Forsidefoto:
Tony Rezk
Wikimedia Commons

Design:
Tyde: Bendik Schøien

Trykk:
Kai Hansen Trykkeri

Opplag:
16 200

Gavekonto:
3000 14 57922

VIPPS:
19013

Stefanusalliansen er en misjons- og menneskerettsorganisasjon med et særskilt fokus på trosfrihet.

Synspunkter i artikler står for forfatteres og intervjuobjekters regning. Stefanusalliansens meninger kommer til uttrykk i artikler skrevet av staben.

Vi følger personopplæringsloven.

Magasinet kommer gratis sju ganger i året.
Bestill med SMS:
MAGASIN til 2377 eller
post@stefanus.no

Tilgjengelig som podkast. Kontakt KABB:
kabb@kabb.no

www.stefanus.no
f/stefanusalliansen
@stefanusalliansen

■ **Koptiske kristne** har lange tradisjoner med å tatovere små kors på innsiden av håndledene eller på huden mellom tommelen og pekefingeren. Gjennom mange århundrer har denne skikken gjort deres tro og tilhørighet synlig for dem selv og for omverdenen. Tatoveringen viser stoltheten over at de tilhører Midtøstens største kirkesamfunn. Samtidig kan tatoveringen gjøre koptere utsatt for daglig diskriminering og forskjellsbehandling.

Overga sine liv

For syv år siden ble 20 koptiske menn i Libya avslørt som kristne nettopp på grunn av sine

Koptisk kristen med tatovet kors.
Foto: Will Morris

MARTYRIET SOM FORENER

korstatoveringer. En ghanesisk mann ble avslørt av hudfargen sin. Sammen ble de torturert og ydmyket gjennom flere uker, før de brutalt ble halshugget. IS iscenesatte henrettelsene og spredte videoopptaket på internett. Målet var å spre mest mulig frykt. Etter syv år er martyrenes vitnesbyrd fortsatt like sterkt. De gikk i døden mens de sang Kyrie Eleison og overga sine liv til Jesus. Men de visste ikke at de også ville styrke troen til mange millioner troende. I denne utgaven av Magasinet kan du lese mer om disse 21.

15. februar er blitt merkedagen for «martyrer i vår samtid», og under fjorårets markering takket pave Frans den koptiske søsterkirken som hadde formidlet troen videre til disse martyrene. Han takket også mødrene deres: «for å ha gitt troen til dem i en dialekt som når ut over ulike språk; tilhørighetens dialekt». For fem av disse martyrene var Mama Maggie en ekstra mor og forbilde gjennom barnearbeid og leirer i oppveksten.

Vennskap

Frem til for nesten 50 år siden, var det 1500 år uten offisielle relasjoner mellom den koptiske og den katolske kirken. Det vennskapet som den koptiske pave Tawadros II og den katolske pave Frans nå ofte setter ord på, forklarer de utfra «martyriet som forener oss og oppfor-

drer oss på veien til fred og forsoning». Det står i sterk kontrast til IS sitt mål om å splitte og ødelegge.

For romerne var korset et tegn på statens allmakt, det ypperste symbolet på at retten til å bruke vold og offentlig ydmykelse tilhørte keiseren. Ingen så for seg at tatoverte kors skulle minne mennesker på en Gud som ofret seg selv for verden. Fortsatt koster det å bære korsets tegn. Men det er ikke voldsutøverens navn som er blitt stående gjennom århundrene, men bekjennelsen at Jesus Kristus er Herre. ■

” Det er ikke voldsutøverens navn som er blitt stående (.), men bekjennelsen at Jesus Kristus er Herre.

■ **Hilde Skaar Vollebæk**
Ass. generalsekretær

Overlevende steller terrorofrenes graver ved St. Sebastian-kirken.
Foto: Shutterstock

HJULPET TIL ET LIV ETTER TERROREN

Ungjenta Abhirami mistet begge foreldrene og ble selv skadet for livet da en selvmordsbomber sprengte seg selv og drepte 29 utenfor kirken hennes på påskedagen i 2019.

TEKST: JOHANNES MORKEN

■ **Søndagsskolen i Zion-kirken** i Batticaloa på Sri Lankas østkyst startet klokken halv åtte om morgenen den 21. april 2019. Det var påskedag og høytid. Abhirami og broren Jayamalan var på plass som vanlig.

Da søndagsskolen var ferdig en knapp time senere, satte de to søsknene og foreldrene seg ned for å spise frokost i kirkens bokhandel. Den lå like utenfor kirken. Om litt skulle de gå inn for å delta i den store påskedagsgudstjenesten.

Stoppet terrorist

Familien visste det ikke der de satt og spiste. Men ved hovedinngangen til kirken utspilte det seg akkurat da et drama. Ramesh Raju, en 40 år gammel tobarnsfar og fast kirkegjenger, ble mistenksom. Han fikk øye på en mann som ville inn i kirken med en svart sekk på ryggen.

Men Ramesh Raju kjente ikke igjen mannen og ante at noe var galt. Han gikk bort og spurte hva mannen hadde i sekken og fikk som svar at det var et videokamera. Men Ramesh Raju var ikke beroliget og sa at mannen måtte skaffe seg tillatelse. Han tvang mannen til å forlate kirken.

Da utløste den fremmede sprengladningen. Klokken var blitt 8.45. Samtidig som terroristen utløste bomben utenfor Zion-kirken, sprengte andre terrorister bomber

i de katolske kirkene St. Sebastian i Negombo og St. Anthony i Colombo og på tre luksushoteller i et koordinert angrep.

Ramesh Raju, som hadde forhindret mannen fra å gå inn i Zion-kirken der flere hundre ventet på at påskedagstjenesten skulle starte, døde selv momentant. 28 andre kirkegjengere ble også drept. Men Rajus kontante inngripen berget mange menneskeliv. Han etterlot seg kone og to barn.

Foreldrene drept

En av dem som kom uskadet fra terroren mot Zion-kirken fordi Ramesh Raju hadde grepet inn, var Jayamalan. Han hadde nemlig gått inn i kirken mens foreldrene og søsteren spiste ferdig. Mens han satt i kirken, ble foreldrene og søsteren kastet mot en murvegg av den voldsomme eksplosjonen. Moren døde momentant. Faren fikk alvorlige skader og døde på sykehus få dager etterpå.

Abhirami, Jayamalans søster, lå på sykehus i 7 dager. Hun ble deretter overført til et sykehus i hovedstaden Colombo. Der lå hun på sykehus i 52 dager. I Colombo ble hun operert for å få fjernet splinter i hodet og magen.

Bombesplinter stakk ut av det ene benet. Hun fikk begge øynene skadet og ble nesten blind. Leger har sagt at det ene øyet kan opereres og har rådet henne til å reise utenlands for å gjøre det.

Betalte operasjon

Et CT-bilde i oktober 2019 viste at Abhirami hadde væske i hodet. Han måtte opereres umiddelbart. En organisasjon som i år blir Stefanusalliansens partner, ga økonomisk hjelp for å dekke utgiftene. Etter operasjonen har Abhirami kommet seg, og hun kan nå være fysisk aktiv.

– Gud har gitt henne styrke, sier Ria Samuel som arbeider i denne organisasjonen.

Abhirami lærer blindeskrift for å kunne fortsette skolegangen. En spesiallærer gir henne privattimer. Den dagen Abhirami har lært seg alfabetet i blindeskrift, vil hun få komme tilbake til den skolen der hun gikk før terroren rammet.

Stefanusalliansens partner dekker utgiftene til å lære henne blindeskrift. Abhirami fortsetter med medisinske behandlinger og blir gradvis bedre. Hun håper en dag å kunne reise til et øyesykehus i India for å få behandlet øynene.

Døde av hodeskader

Frokosten i Zion-kirken ble den unge gutten Prakashens siste. Da selvmordsbombere sprengte seg selv i luften, ble gutten kastet av frokostbordet han satt ved. Han døde av hodeskadene.

Hans foreldre, Kulenathan og Saaranya, hadde vært aktive i Zion-kirken i 20 år. Sønnen Prakashen var den yngste i barneflokk. Hans ene søster Viveshka ble

Abhirami før og etter at hun ble skadet. Foto: Stefanusalliansens partner

” Bombesplinter stakk ut av det ene benet. Hun fikk begge øynene skadet og ble nesten blind.

truffet i hodet og nakken og fikk seks tenner skadet. Fortsatt sitter det to bombesplinter i kroppen hennes.

Den andre søsteren, Shanvi, fikk skadet hørselen i den voldsomme eksplosjonen og ble innlagt på sykehus. Hun slet med sterk øresus i nesten 6 måneder.

Trengte større inntekt

Familien var og er helt avhengig av inntekten fra Kulenathans arbeid som sjåfør. Men hans inntekt var nå ikke nok til å dekke familiens utgifter.

Kona Saaranya startet derfor en liten kiosk. Men legen frarådet henne å fortsette det harde arbeidet på grunn av dårlig helse.

Stefanusalliansens partner hjalp familien med kapital. Nå er hun stand til å skaffe 3000 rupies – cirka 130 kroner – ekstra om dagen. Saaranya har planer om å utvide butikken. Familien ble også støttet med akutthjelp og med matvarer den første tiden. ■

Les mer på de fire neste sidene

■ Påsketerroren

- Påskedag 2019 angrep syv islamistiske terrorister tre kirker og tre hoteller i et koordinert angrep klokken kvart på ni om morgenen.
- En åttende terrorist sprengte seg i luften noen timer senere og drepte to sivile.
- I alt ble 269 drept, 56 av dem barn.
- Cirka 500 ble skadet, de fleste fra den kristne minoriteten.
- 25 er tiltalt. Mer enn 23 000 tiltalepunkt inkluderer konspirasjon til mord og våpenanskaffelser.

‘GØYMER HJERNANE BAK TERROREN’

Kyrkjene på Sri Lanka skuldar regjeringa for å verne dei som verkeleg stod bak terroren. Foto: Shutterstock

– Regjeringa på Sri Lanka vernar dei verkeleg ansvarlege for påsketerroren i 2019 og har brukt både terroren og pandemien til å skjerpa forfølginga av religiøse minoritetar.

TEKST: JOHANNES MORKEN

■ **Det hevdar Ria Samuel** i Stefanusalliansens partner på Sri Lanka. Ho står sentralt i arbeid for trusfri- dom og rettferd i ein organisasjon som også har hjelpt mange av

offerar for terroren. Av tryggingssgrunnar brukar vi verken det verkelege namnet hennar eller namnet på organisasjonen.

Ei lokal islamistgruppe fekk skulda for det samordna terrorangrepet mot to katolske kyrkjer, ei protestantisk kyrkje og tre hotell.

Trur ikkje sanninga kjem fram

Tre år etter er ingen dømde. 25 er tiltalte, blant dei er ein tidlegare politisjef og ein tidlegare forsvarssjef, skulda for å ha oversett varsel om terror. Men Ria Samuel trur ikkje dei verkeleg ansvarlege er stilte for retten i ei sak som etter planen startar i mars.

Kardinal Malcolm Ranjith, den katolske leiaren i Colombo, har med styrke skulda styresmaktene for å løyna hjernane bak terroren.

– Eg er usamd med kardinalen i mykje, men her har han heilt rett, seier Ria Samuel.

– *Trur du sanninga vil koma for ein dag?*

– Eg er skeptisk. Det er lenge sidan sanninga om noko som helst har kome for ein dag på Sri Lanka. Kanskje skjer det. Men det blir i så fall lenge til.

Ria Samuel er jurist som mellom anna arbeider med brot på trusfridommen for kristne og stiller opp med juridisk hjelp til folk som blir utsette for brot på trusfridommen.

«Prøver å skremma»

Ho seier at det derimot synest å vera «stor entusiasme hos regimet for å prøva å skremma». Ria Samuel er sjølv blitt kalla inn til avhøyr og har opplevd overvaking.

– *Korleis opplever det kristne samfunnet situasjonen, tre år etter terroren?*

– Terroren var ein tragedie. Etterpå er dessutan terroren brukt som orsaking for å stramma kontrollen med minoritetar, også kristne. Regjeringa sa at dei ville styrka tryggleiken. Men dei har brukt terroren som reiskap for å skaffa informasjon om kristne og innskrenka trusfridommen og bruken av gudshusa, svarar Ria Samuel.

Sidan starten av 90-talet har organisasjonen som frå i år er Stefanusalliansens partner på Sri Lanka, sett at omfanget av brot på trusfridommen for kristne har auka.

– Dette er urovekkjande, og det same rammar også muslimar og hinduar, seier Ria Samuel.

Nasjonalistisk regime

Regimet som fekk makta etter valet i november 2019, er den same konstallasjonen som erklærte ein brutal slutt på borgarkrigen mot Tamil-tigrane i 2009.

– Det er eit «hardcore» buddhistisk-nasjonalistisk regime som vil vinna kampen mot religiøse og etniske minoritetar. Regjeringa er kjent for brot på menneskerettane og for systematisk å vilja innskrenka rommet for minoritetar, seier Ria Samuel.

I 65 prosent av tilfella av diskriminering og vald mot kristne i åra 2019-2021, har dessutan offentlege tenes- temenn – direkte eller indirekte – vore involverte.

Sidan 2008 har styresmaktene også byrja å krevja at alle trussamfunn registrerer gudshusa sine.

– Dette krev dei sjølv om det ikkje finst noka lov som krev det, seier Ria Samuel.

– Dessutan: Dei to siste åra er pandemien blitt brukt for å innskrenka rettane til minoritetar, også kristne. Vi er mellom anna under auka overvaking.

«Forsoning krev oppgjær»

– Etter terroren i 2019 uttrykte de at kristne måtte «visa kjærleik, fred og tilgjeving». Er tilgjeving råd utan retts- oppgjær?

» Dei to siste åra er pandemien blitt brukt for å innskrenka rettane til minoritetar, også kristne.

Ria Samuel

– Vi kristne tenkjer ofte vi skal tilgje og vera ferdig med det. Ja, forsoning krev tilgjeving. Men det trengst også rettferd og oppgjær med urett. På Sri Lanka man- glar ekte forsoning i mange samanhengar. Det har ikkje skjedd forsoning etter borgarkrigen. Krigsoffera og krigs- enkene har ikkje opplevd forsoning. Bibelsk forsoning er ikkje billeg, men dyr. Det må til på Sri Lanka.

Ria Samuel seier at mange har gløymt offera etter terroren i 2019.

– Mange mista sine kjære, og dei stod utan den som skaffa eit levebrød. Mange blei invalide. Vi må hugsa på dei og arbeida for dei.

Stefanusalliansens nye partner har etter terroren utført eit stort hjelpearbeid, både i den akutte fasen etter terroren og meir langsiktig etterpå.

Sterke kyrkjelege spenningar

Det har vore sterke spenningar mellom evangelikale kyrkjer og leiinga i den katolske kyrkja. Kardinal Malcolm Ranjith, den katolske erkebiskopen i Colombo, gjekk på ein pressekonferanse 11. februar 2021 hardt ut mot «sjølvproklamerte evangelikale pastora». Han sa også at «kyrkjer utan administrative struktur er ein trussel mot den religiøse harmonien» på Sri Lanka. Han bad om eit lovverk som kan regulera «sjølv-proklamerte pas- tora» som driv «uetiske konverteringar». Han hevda at desse brukte pengar for å få folk til å konvertera.

Ei veke etterpå uttalte ministeren for religion og kultur at departementet er i ferd med å utarbeida ei lov for å handtera «uetiske konverteringar».

■ Sri Lanka

- Folkegrupper: Singalesarar og tamilar
- Folketal: 22,9 millionar (2020)
- Religion: Buddhisme, hinduisme, islam og kristendom
- Britisk koloni frå 1776. Fullt uavhengig i 1948, som Ceylon.
- Statsoverhovud: Gotabaya Rajapaksa
- Statsminister: Mahinda Rajapaksa
- Borgarkrigen tok slutt i 2009 då hæren brutalt slo ned geriljarørsla Tamiltigrane nord på Sri Lanka.

Så langt er det ikkje kome noko lovforslag. Det er Ria Samuel glad for.

Ho er svært kritisk til kardinalen på dette punktet.

«Kome nærare kvarandre»

Ria Samuel seier også at «vi som kristent samfunn og som kyrkjer må stå saman i fellesskap for å be om oppgjer og forsoning».

– *Har terroren ført kristne nærare kvarandre?*

– På ein måte, ja. Vi evangelikale har fått arbeida på like fot og også fått hjelpa katolske offer etter terroren. Dessutan: Kardinalen er erkebiskop i Colombo, men ikkje den einaste representanten for katolikkane. Vi har fått gode relasjonar til mange katolske prestar. Vi har samarbeidd med katolske menneskerettsgrupper og reist på felles oppdrag for å dokumentera brot på trusfridommen. Mange katolikkar deler heller ikkje kardinalen sitt syn på oss.

– *Kva slags relasjonar har de fått til muslimske samfunn?*

– Vi trur på prinsippa i religionsfridommen. Etter borgarkrigen har ekstremistgrupper gått til valdelege angrep på muslimar og til systematisk forfølgning av hindusamfunnet og det kristne samfunnet. Alle dei tre gruppene har møtt forfølgning, på kvar vår måte. Vi har starta eit godt samarbeid med det muslimske samfunnet og med hindusamfunnet. Saman driv vi politisk arbeid for trusfridom, seier Ria Samuel og legg til:

– Vi lærer no opp representantar for det muslimske samfunnet og hindusamfunnet.

«Be for oss»

– *Kva er din bodskap til norske kristne?*

– Be for Sri Lanka. Be for den forfølgde kyrkja. Be om at kyrkja må søkja forsoning og veksa. Be om at vi som kyrkje klarar å visa Guds kjærleik ved å stå saman med dei som er ramma av terror og brot på menneskerettane og snakka på deira vegne. Be Gud gje oss krefter og visdom, svarta Ria Samuel. ■

Den evangeliske Zion-kyrkja fekk store skadar.

Foto: Stefanusalliansens partner

Majoritetsreligionen på Sri Lanka er buddhisme.

Buddha-statuer i Seema Malaka-tempelet i Colombo.

Foto: Shutterstock

«Dette er en buddhistisk landsby», ropte en folkemengde da en kvinnelig pastor besøkte medlemmer av kirken.

TEKST: JOHANNES MORKEN OG STEFANUSALLIANSENS PARTNER

■ **En kvinnelig menighetsleder** hadde vært på besøk hos en familie som var aktive i kirken i en landsby på Sri Lanka. Av sikkerhetsgrunner forteller vi verken navn eller sted.

De to sønnene i familien som hun hadde besøkt, fulgte henne til bussen. Mens hun ventet på bussen, ble hun omringet av en gruppe på rundt 150 mennesker fra landsbyen. En person som så beruset ut, krevde å få vite hvem hun var og ba henne vise legitimasjon.

Da hun nektet å svare, begynte mannen å true henne. En buddhistmunk spurte om kvinnens identitet og hennes aktiviteter i landsbyen. Kvinnen forklarte at hun var blitt bedt av folk i sin egen menighet om å komme.

MUNK VILLE JAGE PASTOR

«Buddhistisk landsby»

Munken og folkemengden anklaget de to unge guttene for at de hadde invitert henne. «Dette er en buddhistisk landsby», sa munkene.

Den berusede mannen rev i sarien hennes og truet med å kle av henne foran folkemengden. Da kvinnen forsøkte å gå om bord i bussen, rev mannen til seg vesken hennes og ødela den.

To politifolk kom til og grep inn. De ba om å få se legitimasjonen hennes og sa at ingen skulle røre henne. De eskorterte kvinnen og hennes to følgesvenner til politistasjonen hvor hun ble spurt om hun ønsket å anmelde saken. Hun takket nei.

Den ansvarlige politioffiseren begynte å spørre om hennes religiøse aktiviteter i landsbyen. Han ville vite om hun hadde tenkt å komme igjen.

Tre buddhistmunker forsøkte å tvinge politioffiseren til å forby henne fra å komme tilbake. Politioffiseren ba henne vurdere å droppe å komme igjen, av hensyn til

» **Da pastor Dhanushka gjennomførte bønnemøte like før jul, varslet en politioffiser henne om at hun ikke kunne holde bønnemøter hjemme.**

egen sikkerhet og sikkerheten til dem hun hadde besøkt. Deretter ga han dem telefonnummeret sitt og ba dem kontakte ham hvis de opplever nye problemer.

Avbrøt bønnemøte

I en landsby like utenfor hovedstaden ble et bønnemøte hjemme hos pastor Dhanushka (som ikke er hennes egentlige navn) avbrutt av noen naboer tidlig i 2021. De anmeldte henne. Politiet reiste sak.

En dommer utstedte en midlertidig ordre som nektet henne å forstyrre offentlig orden og å bryte karantenereglene under pandemien. Siden ordren ikke ble forlenget, falt den bort 31. mars. I august ble retten informert om at forstyrrelsen var opphørt og at saken mot henne ble trukket.

Da valgte pastoren å gjenoppta sine ukentlige bønnemøter. Hun forsikret seg om at alle retningslinjer under pandemien ble fulgt. Hun delte gruppen i to for å sikre at folk kunne holde avstand.

Nektet kirkeleder å samle folk

Men da pastor Dhanushka gjennomførte et bønnemøte like før jul, varslet en politioffiser om at hun ikke kunne holde bønnemøter hjemme. Da hun motsatte seg innblanding, ble hun informert om at hun trengte domstolens tillatelse.

– Dette skjedde til tross for at det ikke fantes noen pålegg som hindret henne i å gjennomføre bønnemøtet og til tross for at saken mot henne var trukket tilbake. Dette er et av mange eksempler på inngrep i trosfriheten, sier Ria Samuel hos Stefanusalliansens partner. ■

‘HUN IMPONERER MED SITT MOT’

Den unge pakistanske kvinnen Wagma Feroz (32) hedres med Stefanusprisen 2022 for sin innsats for kvinners rettigheter og trosfrihet.

TEKST: JOHANNES MORKEN

■ – **Wagma Feroz imponerer** med sitt mot og sin vilje og evne til å vise en ny vei i et samfunn der menn tradisjonelt har definisjonsmakten, sier biskop Ingeborg Midttømme, som leder Stefanuspriskomiteen. Stefanusprisen deles ut annethvert år til en eller flere som har gitt et ekstraordinært bidrag i kampen for tros- og livssynsfrihet og andre menneskerettigheter.

Wagma Feroz når ut til både religiøse og sekulære ledere, her i et dialog-arrangement.

Jenteskoler sprenges

Wagma Feroz er filmskaper, rettighetsaktivist og aktiv deltaker i samfunnsdebatten. Feroz kommer fra provinsen Khyber Pakhtunkhwa, nordvest i Pakistan. Hun vokste opp i et svært konservativt samfunn. Her blir jenteskoler bombet av militante aktører. Kvinner er fratatt sine grunnleggende rettigheter, begrunnet i ære og «kulturelle tradisjoner».

Feroz studerte psykologi ved universitet i byen Peshawar. Etter endt utdanning dedikerte hun seg til å jobbe for marginaliserte mennesker, som kvinner og barn i landlige områder i nordvestlige Pakistan, spesielt i Swat-dalen.

Swat ligger ikke langt fra grensen til Afghanistan i vest og Tadsjikistan i nord. I dette stammeområdet har islamistiske grupper lenge hatt fotfeste. Peshawar, med to millioner innbyggere, er et sentralt bindeledd mellom Pakistan og Afghanistan.

I Peshawar leder Wagma Feroz kvinneveretighetsorganisasjonen «Da Torsaro Saadar». Der arbeider hun med rettighetsforsvarere, lokale samfunnsledere og politiske beslutningstakere for dialog om spørsmål som berører kvinner og barn.

Prisbelønt film

Feroz er også entusiastisk frilansjournalist. Hennes arbeider er omtalt i nasjonale og internasjonale medier, inkludert BBC Pashto og den internasjonale tyske mediekanalen Deutsche Welle. Hun opptrer jevnlig i Voice of America Deewa Radio og i andre medier.

Feroz søker å skape endring gjennom historiefortelling, undervisning og politisk påvirkning. Hun er en talentfull kommunikator og når ut til både religiøse og sekulære ledere.

Feroz har laget en prisbelønt film om en muslimsk kvinnelig eier av en

Foto: Privat

” Hun (...) gir kvinner mot til selv å stå opp for sine rettigheter.

Biskop Ingeborg Midttømme

skjønnhetssalong i Swat. Eierne ansetter kristne og mennesker fra andre minoriteter, hun «våger å overvinne kulturelle og religiøse skillelinjer for å gjøre alt vakkert», som det heter i nominasjonen av Feroz.

Filmen har hjulpet Feroz til å nå frem i media og få delta på lederarrangementer for å støtte trosfriheten og gi styrke til kvinner i Pakistan.

«Gir kvinner mot»

– Hun er en ung kvinnelig aktivist som har brukt sine erfaringer til å belyse betydningen av religionsfrihet som gode både for individ og for samfunn. Gjennom sin strategiske produksjon av kortfilmer gir hun kvinner en klar stemme. Hun kommuniserer bredt og gir kvinner mot til selv å stå opp for sine rettigheter, sier biskop Ingeborg Midttømme.

Stefanusprisen tildeles av en uavhengig komité. Komiteen er oppnevnt av styret i Stefanusalliansen, men har flertall av eksterne medlemmer. Øvrige medlemmer er Erling Rimehaug, Dag Inge Ulstein og Ingvill Thorson Plesner. ■

Wagma Feroz (t.h.) gir en student i Khyber Pakhtunkhwa diplom for fullført kurs om trosfrihet, «Leve det du tror». Wagma Feroz ledet kurset. Foto: Privat

‘STOLT OG OPPMUNTRET’

Wagma Feroz sier hun er stolt og oppmuntret av at hun er tildelt Stefanusprisen.

TEKST: JOHANNES MORKEN

■ – **Jeg er opprømt**, og jeg gleder meg til å benytte denne muligheten til å fortsette arbeidet for en fredelig og tolerant verden, sier Feroz fra byen Peshawar i nordvestlige Pakistan.

Til Magasinet Stefanus skriver Feroz at hun alltid har funnet motivasjon i kulturen og de sosiale normene til sitt eget folk, pashtunerne. – Jeg har vært motivert av den måten vi levde på før samfunnet vårt ble radikalisert og militarisert, sier hun.

«Militant religion»

Feroz sier at pashtunere tradisjonelt er tolerante og egalitære.

– Men etter to tiår med krig og ustabilitet er våre sosiokulturelle strukturer ødelagt. Statlige og ikke-statlige aktører har, for å sikre sine egeninteresser, fremmet militant religion, poengterer hun.

Hun legger til at resultatet da blir intoleranse, kjønnsdiskriminering og angrep på marginaliserte samfunn, inkludert religiøse minoriteter.

Feroz sier også:

– I et samfunn der folk blir trakassert, angrepet og til og med drept på grunn av religiøse forskjeller, har jeg alltid vært inspirert til å arbeide for interreligiøs harmoni og fredelig sameksistens. Jeg har ønsket

å skape rom der vi kan snakke om problemene våre og arbeide sammen for å løse dem. Tross alt er vi mennesker, og vi trives best når vi kan arbeide sammen for vårt samfunn og for kommende generasjoner.

«Krevende reise, positive trekk»

Feroz innrømmer at det «har vært en krevende reise». Men hun ser positive trekk.

– Yngre generasjoner viser gradvis interesse for dialog, diskusjoner og debatter for å skape en fredelig fremtid for seg selv.

Wagma Feroz sier at hun tidligere trodde at arbeidet hennes ikke ville få noen varig betydning.

– Jeg tenkte at alt kanskje kunne renne ut i sanden. Men nå er troen på arbeidet blitt styrket. Jeg har fått et internasjonalt forum der jeg kan snakke fra hjertet og samarbeide med andre aktivister for menneskerettigheter rundt om i verden.

«Velsignet med håp»

Feroz sier også at Stefanusprisen ikke bare har gitt henne nye venner.

– Prisen har også velsignet meg med mot og håp om å fortsette reisen og arbeide for en verden hvor vi kan leve og samarbeide som mennesker og berike hverandres liv med nye opplevelser og ideer.

Feroz avslutter:

– Jeg dedikerer Stefanusprisen til alle kvinnene i Afghanistan, Pakistan og resten av verden, til alle som kjemper for sine grunnleggende menneskerettigheter – og til alle som har lidd og ofret mye på veien. ■

Med hud og hår

Jeg står i Det sixtinske kapell i Vatikanet og ser opp på Michelangelos makeløse kunstverk, som dekker vegger og tak. Hele alterveggen er dekorert med voldsomme scener fra den siste dommen.

Det er ikke lov å snakke her inne, men jeg finner en vakt og hvisker spørsmålet mitt, for jeg er på leting etter spor av apostlene: «Hvor er Bartolomeus sin hud?» Uten å nøle peker vakten ut Bartolomeus blant de hundrevis av figurer i Michelangelos enorme malerier. En av figurene midt på veggen forestiller disippelen Bartolomeus, sittende på en sky med en dolk i den ene hånden og sitt eget skinn i den andre.

Tradisjonen forteller nemlig at disippelen Bartolomeus, Armenias apostel, møtte sitt endelikt ved å bli flådd levende. Han ga seg til verden med hud og hår, og tok opp arven etter Jesus Kristus – som den lidende kirke alltid har gjort. Og i apostelens tomme hud mener kunsthistorikere at Michelangelo har malt inn sine egne trekk, som et selvportrett. Han mente selv at han kastet bort livet og evnene sine på disse maleriene, han ville heller lage skulpturer. Og som for å fortelle hvor mye dette verket hadde krevd av ham, malte han seg selv i Bartolomeus sin hud.

Det går mot påske, og vi minnes enda en gang at Gud ga seg til verden med hud og hår, da han kledte seg i en menneskekropp. Her er en liten tekst om påskens Gud:

Påskesalme

En salme stiger stille opp
i disse påsketider
om Gud som kledte seg i kropp
og tier, blør og lider.
Syng livets sang med mørkets klang
om ham som rir på veier
igjennom tap og seier.

En salme bæres ennå frem
av oss som bor på jorden
til ham som kalte den sitt hjem
og satte fotspor på den.
Vi stemmer i en melodi
om Gud som lot seg fange,
den ene for de mange.

En salme reiser seg i dag
blant oss som tror i blinde.
Om troen taper noen slag:
ved døden skal den vinne.
Vi synger ut om livets Gud
som holder det han lover.
Og mørkets grep er over!

Det sixtinske kapell. Disippelen Bartolomeus er en av dem som er malt av Michelangelo. Bartolomeus er plassert like til høyre for midten.
Foto: Shutterstock

” Det går mot påske, og vi minnes enda en gang at Gud ga seg til verden med hud og hår.

TEKST: JOSTEIN ØRUM, FORFATTER OG PREST

Den 15. februar 2015 publiserte terrorbevegelsen IS en video som viser henrettelsen av 21 migrantarbeidere. 20 av dem var egyptiske koptere, den siste var fra Ghana. Foto: Wikimedia Commons | Sendvid

Det de enogtyve martyrene på stranden i Libya eide i kraft av troen, var uendelig mye mer verdt enn alt det andre de kunne ha vunnet hvis de oppga den.

TEKST: MARTIN MOSEBACH

TROENS STANDHAFTIGHET

■ **De enogtyve koptiske** migrantarbeidene ble hals-hugget på en libysk strand etter at bødlenes leder hadde påkalt den «barmhjertige Gud». Videoen som dokumenterer drapene, hevdes å være «Muhammeds svar» og et budskap til «korsets nasjon».

Det er et tydelig språk – scenen trenger tilsynelatende ingen videre forklaring. To like mannsterke grupper står overfor hverandre; én bøddele for hvert offer. Det er åpenbart viktig for regissørene å poengtere at den hellige renselsen av verden må utføres individuelt, av hver enkelt som er ren. Det er derfor nødvendig å skitne til hendene sine. De vantros død er noe godt, og det er like godt og til og med enda bedre å drepe med egne hender. Verket må fullbyrdes, det er en alvorlig plikt.

Skrekkinngytende

Slik mener jeg at «budskapet til korsets nasjon» må forstås, og allikevel vet jeg like lite som andre hvem bødlene og bakkemennene er. Gjerningsmenneskets ansikter er skjult bak masker, og selv etter at noen av dem ble pågrepet i oktober 2017, blant dem også kameramannen, er det uvisst hvor de kommer fra. De skal ha vært medlemmer av den krigførende terrorgruppen og leiesoldattroppen IS.

Navnet til tross – fromme, utdannede muslimer hevder at det bak den skrekkinngytende gruppen, skjuler seg en mengde divergerende interesser som ikke har noe med religion å gjøre, men som handler om mektige lands innflytelse i Midtøsten. Hvordan kan troende, gudselskende mennesker gå så langt som til å myrde? spør de retorisk. Man må vokte seg for å se massakren som et kapittel i en religionskrig, hevder de – religionen blir her misbrukt for å hisse opp ufreden i Egypt, rettferdiggjøre militærdiktaturet og anspore vestlige stater til å gripe inn med våpen, luftangrep og bakkemannskap. (...)

Pervers trosiver

Handlet bødlene på stranden i pervers trosiver, eller er de samvittighetsløse leiesoldater som kan vinnes for hvilken som helst blodtdåd? Bærer de ansvaret som selv-

» Det nakne livet ville være verdiløst uten troen.

stendige, autonome terrorister, eller var de små bønder som ble flyttet rundt som brikker i et spill, selv ukjent med partene og målene som styrte dem? (...)

Jeg bekjenner at jeg ikke har befattet meg med slike spørsmål, ettersom det jeg ønsket, var å lære mer om de halshuggede kopterne. Da jeg reiste til Egypt, var det ikke for å lære mer om gjerningsmenneskene. Det holdt for meg at de var der i det mørke de selv hadde arbeidet for å skape. Å kalle den politiske konteksten bak massakren på stranden i Libya, for komplisert, er en underdrivelse. Det vet alle, om de så bare har overfladisk kjennskap til de sterkt motstridende nyhetene fra regionen. Jeg har heller ikke gått inn for å undersøke om profeten Muhammeds religion, islam, i sin reneste form inneholder elementer som gjør det grunnleggende vanskelig å leve side om side med tilhengere av andre religioner – noe det i dag er heftig strid om.

De levde enkle liv

Jeg var mer berørt av skjebnen til de drepte. De levde nok ganske enkle liv. Mange av dem kunne lese, men kanskje ikke skrive, for det trengtes ikke i hverdagen. Deres daglige strev handlet om å dekke beskjedne behov som mat til kone, foreldre og barn, spare til nytt hus, kjøpe såkorn til den lille åkeren, kanskje til og med legge litt til side til dårlige tider. Dagliglivet var tapetsert med små bekymringer og var knapt annerledes enn livet til eslene, som de uten videre lesset for mye på fordi de selv var vant til å bære mye. Et vestlig sivilisasjonsmenneske eller en akademiker i Kairo kunne funnet på å beskrive eksistensen deres som et liv med nesa i åkeren, ute av stand til å tenke en tanke utenfor den. De kunne nok hatt belegg for det, men det blir allikevel galt, i hvert fall ufullstendig. →

I dag leter vi oftest etter politiske og økonomiske motiver bak religionskonflikter fordi vi regner det som utelukkende at et menneskes tro faktisk kan være den endelige og høyeste virkelighet i livet. Men for de enogtyve koptiske småbøndene og migrantarbeiderne var det nettopp det religionen var. De levde i en verden hvor det i flere århundrer ikke var noen selvfølge å få være kristen. I flere generasjoner var kristennavnet ensbetydende med å være forberedt på å avlegge vitnesbyrd for troen. De kjente altfor godt til ulempene med å være kristen i Egypt – slik hadde det alltid vært.

Verdiløst uten troen

Men disse menneskene, som i det ytre syntes å ha en kummerlig tilværelse, var villige til å leve med ulemper. De kjempet ikke lenge med seg selv for å ta en avgjørelse: Det de eide i kraft av troen, var uendelig mye mer verdt enn alt det andre de kunne ha vunnet hvis de oppga den. Det nakne livet ville være verdiløst uten troen, en ren eksistens lavere enn dyrenes, for dyrene er i seg selv fullkomne, men menneskene er ufullkomne, de trenger guddommelig bistand for å bli fullstendige, hele mennesker.

Derfor følte jeg en motvilje når jeg så de enogtyve omtalt som «ofre for terrorisme». Ordet «offer» virket for passivt på meg, det ligger en viljeløshet under, en ufrivillighet, noe beklagelig. Ingenting av dette, mente jeg, passet på de enogtyve. Jeg forestilte meg at de

hadde en styrke knyttet til en indre uavhengighet – som om mordernes grusomhet ikke hadde nådd inn i deres innerste.

Store prøvelser

Skjebnen til de koptiske kristne i Egypt ser ikke lys ut, og man trenger ikke være klarsynt for å forutsi at de fremdeles står overfor store prøvelser. Men det må heller ikke glemmes at kopterne har hatt det dårlig eller svært dårlig helt siden den islamske erobringen av landet i det syvende århundre, altså i rundt 1400 år.

I vår tid er bare et nytt kapittel av lidelsen åpnet. De enogtyve i Libya var ikke de første kopterne som måtte bøte med livet – listen over forbrytelser er lang, og i dag synes vi bare å være vitne til en stadig eskalering av redsel og forferdelse.

Blodet på veggene i Peter- og Paulus-kirken i Kairo var fremdeles ikke tørt etter at 29 kvinner og kirketjeneren ble skutt under bønn før jul i 2016, da mer enn 40 gudstjenestebesøkende led samme skjebne i kirkene i Tanta. Og ikke før var det skjedd, så falt pilegrimer i nærheten av Minya – blant dem flere barn – i hendene på islamistiske drapsmenn.

Bekjennelse under halshugging

Men er det da riktig å rette søkelyset mot skjebnen til akkurat de enogtyve i en så lang rekke av grusomheter – som etter alt å dømme bare vil fortsette? Slike og lig-

nende spørsmål fikk jeg av koptere i Kairo, som anklaget kirken for å tie om de mange drapene på egyptisk jord – for ikke å sette regjeringen i forlegenhet, og for å fremheve de enogtyve ene og alene fordi de var myrdet i utlandet. Jeg forsøkte å forklare hva jeg opplever som forskjellen mellom de enogtyve og de mange som er blitt skutt og bombet i fillebiter: De ble ikke bare slaktet helt vergeløst, men rett før, og til og med under halshuggingen, bekjente de seg høyt til Jesus Kristus.

Siden jeg har begrenset meg til de enogtyve, har jeg også droppet å spekulere over kopternes videre fremtid i Egypt. Mange vil nok mislike mitt fatalistiske syn på forholdene – man kan jo ikke bare avfinne seg med en slik vedvarende urett og vold? Det finnes tenketanker som arbeider med løsninger på verdensproblemer. De ville sikkert foreslått en mengde intervensjoner for å etablere en harmoni mellom det koptiske samfunnet og den muslimske majoriteten: En fredskonferanse med internasjonal deltagelse? En FN-intervensjon? En fredsmisjon? En rundebordsamtale? Hvilken dialog kan få «det koptiske spørsmålet» til å forsvinne?

Spenningen hviler tungt

Bak slike desperate forsøk skjuler det seg en fortvilelse som grenser til det ufrivillig komiske. En velvilje som grenser til selvfornektelse, og det på begge sider, ville være første forutsetning for en tilnærming, for naboskapet mellom koptere og arabere, kristne og muslimer,

har til tider de siste 1400 år vært verre enn nå, andre ganger bedre, men aldri godt.

Spenningen mellom erobrerne, araberne, og taperne, kopterne, har aldri avtatt og hviler tungt over dagens Egypt – som sannelig også kan vise til andre håpløse forhold. Men vold er ikke et alternativ, sannsynligvis heller ikke for fanatiske islamister, for kopterne er for mange til at alle kan drives ut eller elimineres. Den tyrkiske løsningen for armenerne og grekerne kommer ikke i betraktning. Og hvor skulle de eventuelt fordrives? Jødene kunne i løpet av århundrene i diaspora drømme om hjemlandet Israel. Men kopterne bor allerede i sitt hjemland, som de har sterkere historiske rettigheter til enn araberne.

Forbløffende standhaftighet

Desto mer forbløffes man av kopternes standhaftighet – selv ikke under et slikt vedvarende press har de gitt opp og latt seg absorbere. Også de enogtyve viste en slik standhaftighet. På min reise i Øvre Egypt forsøkte jeg fra både kortere og lengre hold å kretse inn martyrenes livsrom – med håp om at det ville fortelle meg noe om dem som selv ikke lenger kan tale. ■

Teksten er et utdrag av Martin Mosebachs bok «De enogtyve. En reise i de koptiske martyrenes land». Boken utgis på St. Olav forlag i vinter. Utdraget er trykket med tillatelse.

» ... de hadde en styrke knyttet til en indre uavhengighet – som om mordernes grusomhet ikke hadde nådd inn i deres innerste.

Et ikon av de 21 martyrene. Foto: Tony Rezk/Wikimedia Commons

Foto: Wikimedia Commons

» Spenningen mellom erobrerne, araberne, og taperne, kopterne, (...) hviler tungt over dagens Egypt.

‘SANNE BARN AV STEFANUS’

Fem av de 21 drepte var i sin barndom og ungdom omfattet av arbeidet som Stefanusbarna i over 25 år har drevet i landsbyen de kom fra.

TEKST: JOHANNES MORKEN

■ **Svært mange** av de 21 kopterne som ble drept, kom fra landsbyen El-Or, i Minya-provinsen. Mama Maggie besøkte landsbyen etter terroren og startet barnehage for de etterlatte og for andre barn.

Forutanelse?

I boken besøker forfatteren også familiene til flere av de fem som var med i Stefanusbarna, et arbeid Stefanus-alliansen har støttet siden 2005.

«Det hadde vært farlig å dra til Libya for å jobbe. Den arabiske våren hadde sendt landet ut i kaos, og offentlig sikkerhet hørte fortiden til. Allerede før 2015 ble kristne utsatt for vold, flere steder sågar myrdet. Prestene fra det egyptiske bispedømmet Damanhur i Nil-deltaet, som hadde ansvar for kopterne i Libya, innstilte reisene sine. Det fantes ikke noe troverdig politi som kunne beskytte dem. Men familiene til de enogtyve trengte penger, og Libya var ikke like nøye på formalitetene som Gulfstatene, og lå ikke så langt vekk. Dessuten: De var fattige, en uanselig liten flokk på jakt etter arbeid. Hvem brydde seg vel om dem?

Allikevel var det visse forutanelser knyttet til avreisen. Den 23-årige Abanub (...) sa til en kamerat som i 2014

kom hjem fra Libya for å gifte seg: «Du kommer hit for å gifte deg i år – men i 2015 kommer vi alle til å feire bryllup.» Tenkte vennene hans allerede da på «Lammets bryllup» i Johannes' Åpenbaring, hvor de rettferdige kapper vaskes hvite i offerblodet? I ettertid forstår man Abanubs ord slik.»

«Beæret»

På sin nettside forteller Stefanusbarna at Mama Maggie tenker tilbake på tiden da hun snakket, lekte og ba med guttene som i 2015 så led martyrdøden. Åtte år hadde gått etter at den yngste, Samuel Estafanous Kamel (21), regelmessig ble besøkt av teamet fra Stefanusbarna som fortsatt er knyttet til familien hans.

«Jeg føler meg beæret over at sønnene mine har hevet hodet mitt høyt,» sa Samuels far. Hans eldste sønn Bishoy led også martyrdøden i Libya.

«Sanne barn av Stefanus»

Brødrene bar begge navnet «Estafanous», til ære for Stefanus, kirkens første martyr.

«Gjennom vår smerte og våre tårer kunne vi ikke vært stoltere av disse mennene og deres brødre som levde opp til sin navnebror. De er sanne barn av Stefanus, og de er nå i Jesu Kristi strålende nærhet», skriver Stefanusbarna. ■

” Jeg føler meg beæret over at sønnene mine har hevet hodet mitt høyt.

Far til to av de 21 martyrene

Biskop Erik Varden. Foto: Margot Neale

‘UTFORDRER SLAPP KRISTEN TRO’

– Fortellingen om martyrene utfordrer slappheten i vestlig kristen tro, sier Erik Varden, katolsk biskop i Trondheim.

TEKST: JOHANNES MORKEN

■ **Varden er glad** for at boken om de 21 martyrene kommer på norsk.

– Sett fra kristen synsvinkel i Nord- og Vest-Europa virker det koptiske og egyptiske noe fjernt. Boken viser den ortodokse kirkens utfordring til vår egen trosslapphet.

I noen år hadde Varden tilhold på Det ortodokse instituttet i Roma.

– Det var en fabelaktig erfaring å møte koptiske, syriske og indiske kristne og oppleve deres rituelle uttrykk. Mens vi lett tenker at deres uttrykk er marginale og eksotiske, er de seg bevisst at de er midt i den kristne kirken.

Vital kirke

Varden legger til:

– Noe av det paradoksale ved utvandringen av kristne fra Midtøsten og Nord-Afrika på grunn av krig og forfølgelse, er at vi oppdager at det er en vital og betydelig kristen kirke i de landene som vi oppfatter som muslimske og fremmede.

De 21 ble helgenkåret av Den koptisk ortodokse kirke. Den katolske pave Frans har æret dem som martyrer og anerkjent den koptiske helgenkåringen. I et brev til den koptiske pave Tawadros II i mai 2021 skrev pave Frans at blodet til de 21 «vil bære rik frukt for kristen enhet».

– Hvordan kan fortellingen om de 21 unges martyrium «utfordre vår tros-slapphet»?

– Vi må vokte oss for forenklinger. Martyrium er ingen karriereveg etter døden. Når familiene i boken hyller martyrene som helgener, er det en måte å gi offeret mening. Å gi sitt liv for troen er aldri banalt. Helt fra oldkirken har kriteriet vært: det er ikke lidelsen som skaper martyriet, men grunnen til at en har gitt sitt liv. De unge mennene var uten særlig kulturell eller intellektuell dannelse, men var så dypt forankret i sin kristne tro at de ga sitt liv med en ro som for oss er underlig, sier Varden.

” Martyrium er ingen karriereveg etter døden.

Biskop Erik Varden

Fredelig ansikt

Boken starter med forfatterens møte med forsiden av et tysk tidsskrift. Der var det et bilde av en av de 21 martyrenes avkappede hode, tatt øyeblikket etter halshuggingen. Det var hentet fra videoen som morderne viste for å spre frykt over hele verden.

– Først vil Martin Mosebach snu seg vekk. Men da ser han hvilken fred ansiktet utstråler. Mosebach tenker: Hvordan kan den unge mannen ha levd når han kan kunne møte en så gruffull død med et så fredelig ansikt? Mosebach dro til Egypt for å lære og peker på forskjellen mellom deres dypt forankrede trosutøvelse og vår ofte blasse og teoretiserende kristendom. Det er en sterk opplevelse av at Guds rike er til stede midt iblant oss gjennom Jesus Kristus. Det kan vi både leve på og dø for. Derfor anbefaler jeg sterkt å lese boken, sier Varden. ■

MED GUD I POLITIKKEN

Demokratiet kjemper i motvind på verdensbasis. Hva betyr det for trosfriheten?

KOMMENTAR: BIRGITTE MOE OLSEN

■ **Nyhetsåret 2021** var preget av demokratisk tilbakegang. Storming av Kongressen i USA, Talibans maktovertakelse i Afghanistan og militærkupp i Myanmar er bare noen eksempler. Ifølge den anerkjente årlige rapporten «Freedom in the World» som produseres av

organisasjonen Freedom House, går den demokratiske utviklingen i verden i feil retning for 15. året på rad.

Det siste tiåret har stadig flere sterke statsledere kommet til makten. Et fellestrekk mellom Vladimir Putin, Recep Erdogan, Narendra Modi og Jair Bolsonaro (for å nevne noen) er at de spiller på religiøse strenger for å mobilisere velgerne. Samtidig konsentreres den politiske makten stadig mer rundt statslederen, på bekostning av demokratiske strukturer. «Strongmen» drar landene de styrer i autoritær retning.

Reverserer Tyrkia

I Tyrkia har president Recep Erdogan utvidet eget mandat gjennom en grunnlovsendring etter kuppforsøket i 2016. Partiet hans AKP, som har røtter i politisk islam, har over lengre tid tatt kontroll over nasjonale medier, domstolene og militæret for å stilne kritikk og opposisjon. Siden 2016 er tusenvis av opposisjonspolitikere, journalister og aktivister blitt arrestert.

Erdogan kritiseres for å reversere Tyrkias sekulære reformer til fordel for politikk som frir til sunni-muslimske velgere. Omfanget av islamske skoler og moskeer

øker stadig, islamsk undervisning er innført i offentlige skoler, og religionsdepartementet brukes for å fremme islam og partipolitikk.

India rammer annerledes tenkende

I likhet med utviklingen i Tyrkia går indiske myndigheter stadig etter journalister, aktivister og opposisjonspolitikere etter at statsminister Narendra Modi og hans parti BJP kom til makten i 2014. Den offentlige debatten er sterkt polarisert, og demokratiske institusjoner svekket. India regnes for første gang som et semidemokrati på Freedom House sine kåringer. Statsminister Modi drar «verdens største demokrati» i hindunasjonalistisk retning, vekk fra de sekulære, demokratiske prinsippene landet ble bygget på.

BJP har sterke røtter i hindutva-bevegelsen som ønsker seg en hindustat rensket fra andre religioner og folkegrupper. Det tydeligste eksempelet er såkalte «rekonverterings-kampanjer» arrangert av hinduistiske prester med velsignelse fra myndighetene. Formålet med den religiøse seremonien er å tilbakeføre tusenvis av indiske kristne og muslimer til hinduismen, der de tilsynelatende «opprinnelig» hører hjemme.

Stor støtte

For både Erdogan og Modi har de tette båndene mellom religion og politikk blitt en vinneroppskrift for å tekkes majoritetsbefolkningen. Til tross for at begge land er bygget på sekulære, demokratiske prinsipper, har pulveriseringen av disse ikke skapt nevneverdige reaksjoner blant mer tradisjonelle, religiøse velgere. Tvert imot ser majoritetsbefolkningen ut til å ønske seg en mer offensiv religionspolitikk og en tydeligere nasjonal identitet.

Støtten fra majoriteten gjør at statslederne blir værende i posisjon og gradvis kan øke egen makt. For å beholde oppslutningen i folket, opptrer Erdogan og Modi som religiøse skikkelser, og grunnfester forholdet mellom religion og nasjonal identitet gjennom sterke symbolske handlinger.

Symbolpolitikk

Etter mange års forsøk ble det historiske museet og den tidligere katedralen Hagia Sofia i Istanbul omgjort til sunnimuslimsk moské i 2020. President Erdogan, som selv innviet moskeen med bønn, ble hyllet av sine tilhengere, men mottok kritikk fra utlandet.

En sterk parallell kan trekkes til Modis innvielse av et hinduistisk tempel i byen Ayodhya. Byen var lenge selve symbolet på konflikt mellom muslimer og hinduister, etter at ekstreme hindunasjonalister raserte en muslimsk moské på stedet i 1992. Like lenge har gjenoppbyggingen av et tempel i dets sted vært en drøm for hinduister som anser stedet som hellig grunn. Byggingen av tempelet ble en viktig politisk seier for Modi og hans hindunasjonalistiske støttespillere.

» Tyrkia er landet med flest moskeer per innbygger, mens det stadig blir vanskeligere for religiøse minoriteter å åpne egne gudshus.

Minoritetsvernet svekkes

En sterkere kobling mellom statsmakt og religion har en skyggeside for religiøse minoriteter. I tillegg til Hagia Sofia har antallet moskeer vokst raskt under Erdogans regjeringstid. Tyrkia er det landet med flest moskeer per innbygger, mens det stadig blir vanskeligere for religiøse minoriteter å åpne egne gudshus. Kristne i Tyrkia blir i økende grad utsatt for spionasje, diskriminering og hatkriminalitet. Fængsling eller utkastning av kristne misjonærer har også tiltatt de siste årene.

I India har kristne og muslimer fått det betraktelig verre under BJP. I 2020 ble det introdusert en lov som ga statsborgerskap til lengeboende flyktninger fra Indias naboland. Men muslimer ble holdt utenfor. Voldshandlinger mot religiøse minoriteter øker i tråd med en giftig politisk språkbruk. Den amerikanske kommisjonen for internasjonal trosfrihet (USCIRF) har kalt India for den strake motsetning av et demokratisk og pluralistisk samfunn, og anbefaler for første gang India plassert på verstinglisten for brudd på trosfriheten.

Demokrati, autokrati og trosfrihet

Svekkelsen av både demokratiet og trosfriheten i India er en del av en global trend. Myndigheters begrensninger av trosfriheten har økt på verdensbasis de siste 15 årene, ifølge målinger fra Pew Research Center. Tallene deres viser dessuten at det er en sammenheng mellom tilbakegangen for demokratiet og trosfriheten. De landene som har høye begrensninger på trosfriheten, er i de fleste tilfeller autoritære regimer. Land med demokratisk styresett har generelt lavere begrensninger.

Trosfriheten trives best under demokrati. Demokratier er mer opptatt av individuelle rettigheter og minoritetsvern. Åpenhet og frihet i samfunnet gjør det mulig å ta egne valg når det kommer til religion. Et fritt sivilsamfunn vil være gunstig for å praktisere religion uten inngripen fra staten. Trosfrihet gir makt og muligheter til religiøse grupper til å påvirke samfunnet, og utfordre myndighetene.

Et demokratisk samfunn er ingen garanti for trosfrihet, men øker sannsynligheten betraktelig. Som eksemplene fra Tyrkia og India illustrerer, vil en tettere kobling mellom politikk og religion åpne for maktmisbruk og særlig ramme minoritetene. Det er på tide å ta et oppgjør med misbruk av Gud i politikken. ■

Muslimer i bønn foran Haga Sofia i Istanbul i 2019. Foto: Shutterstock

Duoen Garness kommer med ny runde «Gåten om korset».
Foto: Erik Bechensten.

'GÅTEN OM KORSET' PÅ NYTT

I 2019 hadde Garness i samarbeid med Stefanusalliansen en suksessfull premiereturné med konserten «Gåten om korset».

I løpet av de to seneste årene med strenge koronarestriksjoner har det ikke vært mulig å gjennomføre nye konserter. Men i år blir det arrangert 11 påskekonsserter rundt omkring i landet. Tekstene er skrevet av prest og forfatter Jostein Ørum, og duoen Garness har laget musikken.

– Sangene tegner en linje fra Jesu lidelser i påskeuka, til de som lider på grunn av sin kristne tro i dag. Konsertene vil gi stemme til disse, sier Ingelin Reigstad Norheim, Jostein Ørum og Hildegunn Garnes Reigstad.

Konsertene blir arrangert følgende steder:

- 22. mars Norkirken Grimstad
- 23. mars Flekkerøy kirke
- 24. mars Vegårshei forsamlingshus
- 25. mars Storsalen, Oslo
- 26. mars Gulset kirke, Skien
- 27. mars Fredrikstad frikirke
- 30. mars Meland kyrkje
- 31. mars Forum Scene, Bergen
- 01. april Grødem kirke
- 02. april Metodistkirken Flekkefjord
- 03. april Ålgård kirke

Alle konsertene starter klokken 19.30.
Billetter kan kjøpes på www.ticketco.no

Har samlet inn over 1,3 millioner

Lørdag 29. januar feiret «Foreningen for Stefanusalliansen» på Fitjar 50 år. Dette er en unik forening som har støttet arbeidet nesten helt siden oppstarten som Misjon bak Jernteppet i 1967.

På søndag var det gudstjeneste i Fitjar kirke. Søndag kveld var det møte på bedehuset. Daniel Hop-Hansen fra Stefanusalliansen sang og talte.

Hvor mye foreningen har samlet inn, er det i dag umulig å få rede på. Men siden 1991, første året det finnes detaljerte registreringer for, har ildsjelene i Fitjar samlet inn 1,3 millioner. På toppen kommer altså det som ble samlet inn i de første to tiårene.

Stefanusalliansen er meget takknemlig for den imponerende innsatsen.

Fitjar-ildsjelene (f.v.): Annbjørg Stjern Tvedt, Bjørg Torvund, Anne Grethe Hatlevik, Sigrunn Eiken, Annlaug Hovstad, Åshild Vestbøstad, Reidun Heradstveit, Gerd Marit Lunde. Aud Guri Refvik og Astrid de Vreede var ikke til stede da bildet ble tatt.

Misjonsdag i Søm kirke

Søndag 13. februar hadde sterkt misjonspreg i Søm kirke i Randesund menighet i Kristiansand. Menigheten hadde besøk av salmediker og forfatter Eyvind Skeie og Marianne Haugerud fra Stefanusalliansen. Skeie har tidligere skrevet bøker om biskop Tomas og Mama Maggie, som Randesund menighet støtter gjennom sitt misjonsprosjekt.

Denne søndagen var det først høymesse der Skeie talte. Misjonsutvalget stekte sveler til kirkekaffen. Om ettermiddagen var det barnegudstjeneste. Skeie fortalte fra den ferske barneboken han har skrevet om Stefanusbarna. Boken er illustrert av Morten Ravnbo.

På kvelden var det misjonsmøte, der menigheten fikk et dypdykk i Egypts historie og glimt fra misjonsprosjektet.

Forfatter Eyvind Skeie presenterte den nye barneboken om Stefanusbarna i Egypt. Foto: Randesund menighet.

Vil du bli med å **be for de** som blir forfulgt for sin tro?

Abonner på **BØNNEBREV** på **e-post** fra Daniel Hop-Hansen

Hvorfor bønnebrev på e-post? Tenk deg at du sitter i et fengsel på grunn av din tro. Du er ensom, redd og i ferd med å miste motet. Så får du høre at noen ber for deg. Du er ikke så alene lenger.

Det er med stor glede Stefanusalliansen kan fortelle om mennesker som har fått bønnesvar. Mennesker som er på flukt eller sitter fengslet for sin tro, forteller om konkrete hendelser hvor Gud har beskyttet dem. Selv om det stormer rundt dem, har de kjent på en indre fred. Vi erfarer at våre bønner er av stor betydning. Meld deg på via denne nettadressen: kampanje.stefanus.no/forbonnstjenesten/ eller **skann over QR-koden** med mobilkameraet ditt og registrer deg på nettsiden! Du vil motta bønnetemaer hver uke (gratis), og du kan når som helst melde deg av. Takk for at du bryr deg om menneskene fra den forfulgte kirke som trenger vår forbønn.

2015, Libya. I lyden av rolig bølgeskulp fra Middelhavet kneler tjueen menn. Det er en bemerkelsesverdig ro og verdighet over dem. Mange lukker øynene. Og man kan se at flere er i inderlig bønn. En etter en blir de stilt ultimatumet: «Frase deg troen på Jesus, konverter til islam – eller dø.» Den første av de knelende nekter og blir henrettet. Når den første dør, pleier de andre å gi etter for IS' trusler. Slik går det ikke her på denne stranden. En etter en nekter de å oppgi troen sin. En etter en gir de livet sitt – alle mens de ber stille. Alt blir filmet og spredt til sjokk og vantro for en hel verden. Foto: Wikimedia Commons/Sendvid

Jeg så aldri for meg at Gud ville gjøre meg til mor for en martyr.

– Mama Maggie

Hun tenker tilbake på tiden da hun pratet med, lekte og ba med guttene som led martyrdøden på stranden i Libya. Fem av de tjueen martyrene fikk i barndommen hjelp gjennom Stefanusbarnas arbeid i landsbyen El-Or, og kjente Mama Maggie godt. Den yngste av de tjueen, Samuel Estafanous Kamel (21), ble regelmessig besøkt av teamet fra Stefanusbarna, og familien er fortsatt knyttet til arbeidet. Les mer på s.14-19 i magasinet.

Trosfrøene de gav oss var mektigere enn millioner av ord, fordi enhver som får høre denne historien, vil si: «Det må finnes en hemmelighet, et menneske kan ikke utholde dette», sier Mama Maggie. Vi er ikke maktesløse når vi hører om forfølgelse. Vi kan be. Vi kan la oss inspirere av troen til martyrene og helt konkret vise de som lever under press i Midtøsten at de ikke står alene. Vi kan gi flere koptiske barn verdigheten tilbake og gi dem en framtid og en sjanse.

Vil du gi en gave til Stefanusbarna i Egypt og til kristne under press i Midtøsten?

GAVEEKSEMPEL:

Tre dagers leir
for et barn fra
slummen:

kr 550,-

GAVEEKSEMPEL:

Støtt kampen
for trosfrihet i
Midtøsten:

kr 300,-

**VIPPS din gave til 19013 merk med ditt mobilnr. + Stefanusbarna
eller benytt gavekonto: 3000 14 57922**